

OPGANG 2020

KONGEÅEN

Overvågning af gydegravninger på
udvalgte strækninger og stryg

DEL 1

Michael Deacon,
Lars Hammer-Beck
Jørn Chemnitz

Henvendelse til: Michael Deacon, seatrout@hotmail.dk

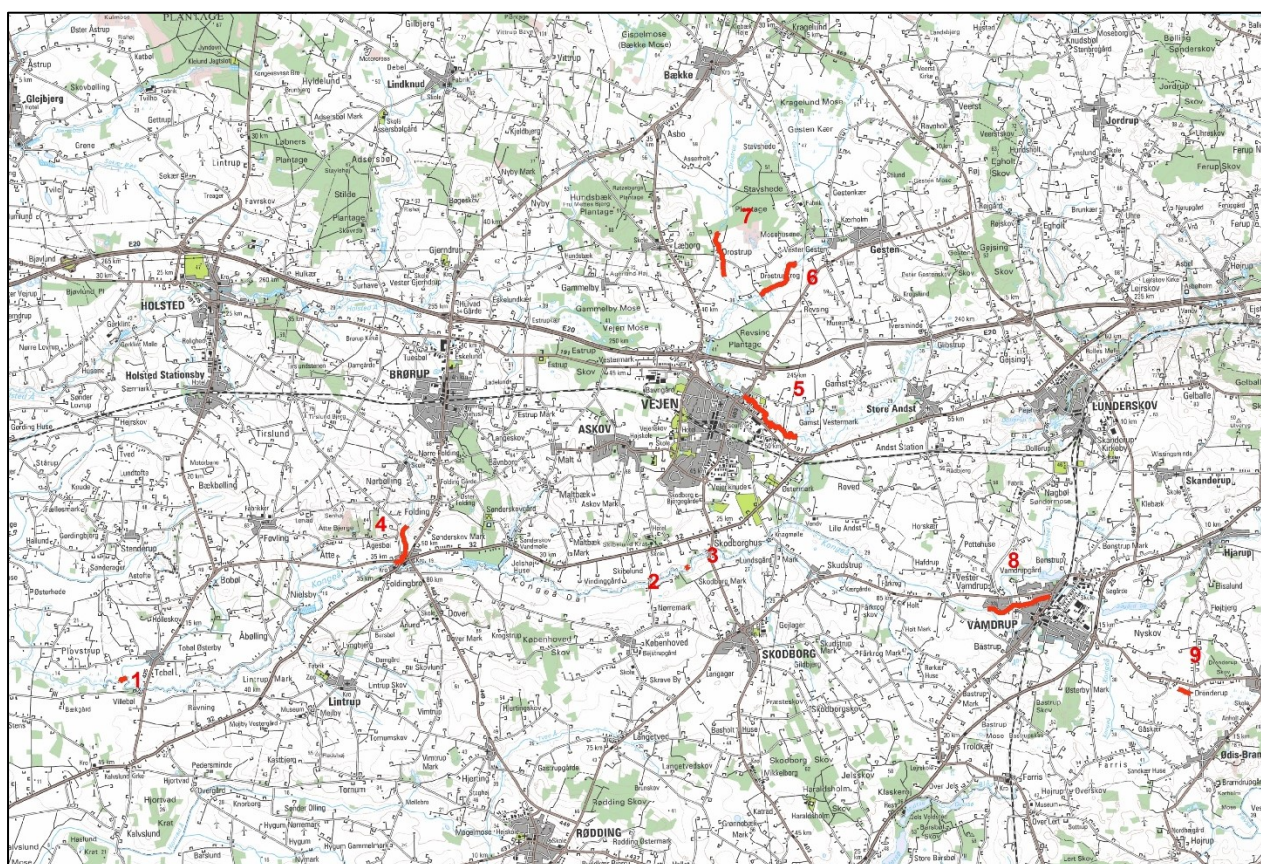
Formål

Formålet er at følge udviklingen i ørredens og laksens gydning, samt at registrere antallet og fordelingen af gravninger på de enkelte strækninger og stryg. Resultaterne i gydning i yngel, og kan de indsamlede data belyse eventuelle problemer for gydesucces i Kongeåen og tilløbene?

Metode

Del 1: De udvalgte vandløbsstrækninger/stryg gennemgås hvert år, og gydegravninger registreres med GPS position samt antal, hvis flere gravninger ligger meget tæt sammen. Gydegravninger registreres bedst i lavvandede perioder, ultimo januar/primo februar, hvor de fleste fisk har gydt. Så vidt muligt skal der vades på strygene i hovedløbet af Kongeåen og i Vejen Å.

Del 2: I aug./sept. foretages der en el-befiskning på strækninger og stryg. Faldforhold opmåles.

Kort der viser placering af de 6 strækninger og 3 stryg.

1. Stryg ns. Villebøl
2. Stryg os. Frihedsbro.
3. Stryg ved Granly.
4. Kannebæk ved Foldingbro.
5. Vejen Å ved Vejen By.
6. Gesten Å ns. Gesten By.
7. Drostrup Å.
8. Vamdrup Å ved Vamdrup By.
9. Drenderup Bæk.

1. Stryg ns. Villebøl

Kort der viser de 2 besøgte stryg.

Strygene er besøgt d.31.01.2021 og d.14.02.2021, og der blev fundet 12 gydegravninger. Gravningerne var store og nogle sammenhængende. 4 gravninger på det ns. stryg og 8 på det os. stryg. Pga. lavvande kunne der vades på strygene. På det os. stryg var der store områder med aflejret sand.

Stryg ns. Villebøl			
År	1991	2018	2020
Antal	17	9	12

Gydegravninger fundet tidligere år på strygene.

2. Stryg os. Frihedsbroen

Kort der viser det besigtigede stryg.

Stryget er besøgt d.10.02.2021, og der blev talt 3 gydegravninger på den udpegede strækning. Pga. den lave vandstand kunne der vades på stryget. På stryget er der meget aflejret sand.

Stryg os. Frihedsbroen				
År	1990	1991	2018	2020
Antal	6	16	7	3

Gydegravninger fundet tidligere år på stryget.

3. Stryg ved Granly

Kort der viser det besigtigede stryg.

Stryget er besøgt d.10.02.2021, og der blev fundet 10 gydegravninger på den udpegede strækning. Pga. den lave vandstand kunne der vades på stryget. Gravningerne var meget store og fordelt på tværs af åen på 4 områder, som fremgår af kortet. De enkelte gravninger var vanskelige at skelne fra hinanden. Stryget er renoveret i 1992, hvor gruset er skyllet igennem ved brug af en gravemaskine.

Stryg ved Granly				
År	1990	1991	2018	2020
Antal	2	0	8	10

Gydegravninger fundet tidligere år på stryget.

Laks, delvis spiste af odder, fundet ved stryget i dec.

4. Kannebæk

Kort der viser den besøgte strækning og fordeling af gydegravninger.

Kannebæk er besøgt flere gange og sidste gang d.09.01.2021, og der blev fundet 39 gydegravninger på den udpegede strækning. Gydning startede midt i december.

Indtil 2004 lå Foldingbro Dambrug ved Kannebæk, lige inden bækkenes udløb i Kongeåen. Der er lagt supplerende gydegrus ud i Kannebæk i forbindelse med, at dambruget blev fjernet.

Det vil gavne fiskebestanden, hvis der lægges supplerende gydegrus og skjulesten ud flere steder i bækken. I dec. 2019 og dec. 2020 har der stået et vildtkamera ved bækken. Der er taget billeder af fiskehejre flere gange, begge år. Det viser vigtigheden af gode skjulemuligheder for fiskene m.m.

Kannebæk								
År	1990	1991	2000	2001	2016	2017	2018	2020
Antal	2	16	16	7	19	21	43	39

Gydegravninger fundet tidligere år på strækningen.

5. Vejen Å

Kort der viser den besøgte strækning, fordeling af gydegravninger og grus udlægnings positioner.

Vejen Å er besøgt d.31.01.2021 og igen d.13.02.2021, og der blev fundet 16 gydegravning på den udpegede strækning.

Åen har siden grusudlægninger i 1999 (110 m²) sandet meget til. De vandløbsnære arealer er stort set ikke længere afgræsset og er nu tilgroet.

Der er set på muligheder for grusudlægninger på strækningen. 8 steder er fundet egnede ved besigtigelsen d.13.02.2021.

Vejen Å								
År	1990	1991	1999	2000	2001	2002	2018	2020
Antal	49	49	6	18	16	30	20	16

Gydegravninger fundet tidligere år på strækningen.

6. Gesten Å

Kort der viser den besøgte strækning og fordeling af gydegravninger.

Gesten Å er besøgt d.17.01.2021 og d.30.01.2021, og der blev fundet 16 gydegravninger på den udpegede strækning.

Der er tidligere udlagt gydegrus i 1999 (90 m²) og 2000 (60 m²) i Gesten Å.

Fra efterår 2020 har der været fri passage forbi Vejen Lille Vandmølle Dambrug. Der er i dag et omløb ved Vejen Store Vandmølle Dambrug. Vejen Store Vandmølle Dambrug ombygges i 2022, og der bliver skabt fri passage forbi dambruget til Drostrup Å og Gesten Å.

Gesten Å			
År	1999	2018	2020
Antal	0	11	16

Gydegravninger fundet tidligere år på strækningen.

7. Drostrup Å

Kort der viser den besøgtede strækning og fordeling af gydegravninger.

Drostrup Å blev besøgt d.13.02.2021 og der blev talt 8 gydegravninger på strækningen.

Der findes flere egnede områder med gydegrus på strækning især ns. Drostrupvej. Ved den besøgte strækning er okkerniveauet målt til 0,17 mg/l. Længere os. er vandløbet noget okkerbelastet, 0,32 mg/l. ved Asserholtvej. Udfældet okker kan være et problem. Desuden er der sandvandring på strækningen. Der er tidligere udlagt gydegrus i 1999 (120 m²) i Drostrup Å.

Drostrup Å		
År	2018	2020
Antal	7	8

Gydegravninger fundet tidligere år på strækningen.

8. Vamdrup Å

Kort der viser den besøgte strækning og fordeling af gydegravninger.

Vamdrup Å er besøgt d.06.02.2021, og der blev fundet 26 gydegravninger på den udpegede strækning. Nogle af gravningerne var meget store og kan derfor være lavet af flere fisk. Især øverst på strækningen var der flere gravninger tæt sammen, der gjorde det svært at skelne den enkelte gydegravning. Tabellen viser en markant fremgang. Først i perioden (1990-2020) var åen præget af overfladevand fra byen og vand fra Søgård sø. Der er tidligere udlagt gydegrus på strækningen i 2000 (30m²). Grusarealet er stort nok til flere gydegravninger. Ns. Vestergade er der ikke meget fald på vandløbet, kun på de første 100m. Skjuleforhold for yngel kan forbedres.

Vamdrup Å					
År	1990	1991	2000	2018	2020
Antal	0	2	4	8	26

Gydegravninger fundet tidligere år på strækningen.

9. Drenderup Bæk

Kort der vise den besøgtede strækning.

Drenderup Bæk blev besøgt d.13.02.2020, og der blev ikke fundet gydegravninger. Gruset og stenet bund på strækningen, men tilgroet med sideskærm. Der er udlagt supplerende gydegrus og skjulesten i 2019. Der er i 2015 åbnet en rørlagt strækning ns. den viste strækning.

Drenderup Bæk		
År	2018	2020
Antal	5	0

Gydegravninger fundet tidligere år på strækningen.

Diskussion

Undersøgelsen er opdelt i 2 dele. Del 1 er optælling af gydegravninger og vurdering af de fysiske forhold. Del 2 er el-befiskninger og opmåling af faldforhold.

På de 9 besigtigede strækninger er antallet af gydegravninger gået frem på 5 strækninger og tilbage på 4 strækninger i forhold til tidligere år.

Især i Vejen Å er der en markant tilbagegang. Årsagen er formentlig tilsanding af gydegruset. Det synlige grusareal er reduceret væsentligt. I 2022/2023 vil Vejen Kommune og sportsfiskerne fra V.O.S.F. (Vejen og Omegns Sportsfiskerforening) og S.S.F. (Sydvestjysk Sportsfiskerforening) renovere strygene og udlægge supplerende gydegrus.

Vamdrup Å og Kannebæk har begge en markant fremgang i antallet af gydegravninger i forhold til tidligere. I Vamdrup Å er vandkvaliteten blevet bedre, og i Kannebæk er der ingen spærring længere.

Det forventes at antallet af gydegravninger i Drostrup Å og Gesten Å stiger, når spærringer ved Vejen Store- og Lille Vandmølle Dambrug er fjernet.

Sandvandring er en altdominerende faktor i Kongeåen. Håbet er, at flere aktive gydefisk vil hjælpe til at holde indhold af sand i gruset på et lavere niveau. Et højt sandindhold nedsætter klækningsprocenten, dvs. færre udklækkede yngel. Opmåling af fald (0/00) på de 6 strækninger og 3 stryg gennemføres senere på året for at undersøge, om faldet kan have betydning for sandaflejringer.

En anden faktor er prædatorer, og her tænkes bl.a. på fiskehejre. Mangel på skjul giver fiskehejre gode muligheder. V.O.S.F. og S.S.F vil i de kommende år udlægge skjulesten i flere af tilløbsbækkene.

I sensommeren 2021 laves en el-befiskning pr. strækning for at se, om gydningerne har resulteret i yngel, og om ynglen er laks eller havørred.

En konklusion kan først komme, efter at der er el-befisket, og gydesuccesen kan måles.

Foruden de 6 strækninger og 3 stryg er der optalt gydegravninger i flere andre tilløb og stryg:

Total Kongeå	
År	Antal
1990	478
1991	418
2015	309
2016	330
2017	409
2018	436
2020	288

I 2020 er der ikke optalt gydegravninger i alle tilløb og stryg i hovedløbet, så antallet kan ikke umiddelbart sammenlignes med tidligere år.